

KAOS

Prolog

Luta dig tillbaks, slappna av - och tänk...

Väteatom

Inte för att en partikel av denna form och storlek har något medvetande, men om så nu varit fallet hade den ändå inte funderat mycket på vad som var på gång.

Det var en mycket enkelt uppbyggd partikel, helt enligt fysikens mest grundläggande lagar. En proton som omsvärmades av en pytteliten liten elektron. Tillsammans utgjorde de en av planeten jordens mest vanliga grundämnen - en väteatom.

Just denna lilla väteatom, vilken i ett annorlunda universum mycket väl skulle kunna ha varit döpt till ... Väteatom, skulle komma att ändra livet för en relativt hög organism som i stort sett erövrat planeten jorden under den senaste miljonen åren - nämligen människan, Homo sapiens sapiens.

Väteatom hade som sagt ingen uppfattning om sin historiska uppgift.

Skitfan

Det hade inte varit särskilt kul att leva under många år. Trehundratrettiofyra av dem för att vara mer exakt. För Trehundratrettiofyra år sedan uppfanns F.A.N, Framtiden Anländer Nu - också kallad S.K.I.T, Siat Kommer Inget Tvivel - och livet på jorden skulle aldrig bli detsamma igen...

Före FAN fanns fantasi! Före SKIT sken stjärnorna ljusare!

Allmänt döpt till Skitfan hade FAN ändrat på allt det. Inte längre levde folk från dag till dag, helt nöjda med att inte veta vad framtiden hade att erbjuda. Innan Skitfan hade människorna tagit dagarna som de kom, njutit av nuet och spekulerat över morgondan. De hade haft hopp och drömmar, farhågor och förväntningar. Inte längre! Och det på grund av en filosofiskt grundad föreställning som visat sig vara riktig.

Det hela handlade om människans fria vilja - var den en myt eller ett faktum? Filosofer hade diskuterat frågeställningen i århundraden. De filosofer som ej trodde på fria viljan kallades determinister, vilket antydde att de såg allt som hände som förutbestämt. De var i sig uppdelade på flera fraktioner, men allihop hade de genom tiderna varit väldigt lite betrodna - folk ville ha sin fria vilja...!

Filosofi I

Determinismen hade länge varit endast en religiös fråga. Om Gud nu var så allsmäktig och allvetande som alla nu visste att han var - då visste han naturligtvis om allt som hände i världen. Alltså visste han vad du gjorde och vad du skulle komma att göra. Han visste om du skulle välja kaffe eller te till din frukost, han visste vilken person du skulle välja att tillbringa ditt liv med. Om nu Gud visste detta redan innan du visste att du ens hade ett val, då hade du ju egentligen inget val, eller hur...? Ingen fri vilja!

Vissa hade tagit just detta som ett bevis för att Gud inte fanns, eller i alla fall att Han inte var allsmäktig. Vad var det för mening med att Gud hade skapat förbund med människan - att Han krävde lydnad i gengäld mot himmelsk frid - om människan var förutbestämd att agera på vissa sätt?

Hur som helst hade determinismen övergått från att endast vara en religiös fråga till att bli en metafysisk fråga.

Redan de gamla grekerna hade spekulerat över den fria viljan. Democritus hade utformat en väldigt materialistisk determinism, atomismen. Hans teori gick ut på att universum innehöll tomrum, till viss del fylld av atomer av olika storlek och skepnad. Atomerna hade var och en sin egen hastighet och riktning - och de hade alltid funnits. De föll allihop nedåt och krockade ofta med varandra, vilket fick till följd matematiskt väldigt förutbestämbara kursändringar.

Den här synen på universum ledde till en matematiskt förutbestämd värld. Allting kunde förutses, bara man hade alla atomers position, massa, riktning och hastighet i ett visst ögonblick.

Ett enkelt exempel på den här teorin är en boll som slängs upp i luften. Man kan räkna ut hur långt upp den kommer innan den börjar falla nedåt igen och var den kommer landa. Man kan också räkna ut hur lång tid det kommer att ta. Allt man behöver är, enkelt sett, bollens utgångshastighet och riktning.

Lite senare tyckte Epicurus att denna deterministiska atomism ju inte var så kul... Han kom på att lägga in en oförutbestämbart faktor i ekvationen. Han sade att atomerna ibland svängde lite i sina banor, helt utan någon som helst orsak... Detta ledde naturligtvis till en icke deterministisk värld, där det inte gick att förutbestämma förlopp.

Diskussionen fortsatte genom århundradena...

Själsatom

En stor fråga var länge om determinismen gällde även människan och hennes tankar. Atomismens fäder hade sagt att så självklart var fallet, en liten rund atom - en själsatom - reagerade som alla andra atomer inne i den mänskliga kroppen.

Andra var inte lika säkra - ville inte vara lika säkra - och om de inte ville vara lika säkra innebar väl det i sig att de hade en fri vilja, eller...? Om de nu, enligt vad deterministerna sade, var förutbestämda att tänka på ett visst sätt i alla situationer, varför var det då förutbestämt att deras tankar skulle tvivla på just den saken? Det verkade ju inte logiskt, eller hur...?

Om fallet var sådant att den mänskliga hjärnan inte styrdes av determinismens lagar - då var det ju ett faktum att determinismen inte var ett faktum... Tänk exemplet ovan med bollen. Om den mänskliga hjärnan inte styrdes av determinismens lagar och det därför inte var förutsebart vad den skulle ta sig till, då var ju faktiskt bollens färd inte helt förutsebar. En person kunde ju faktiskt få för sig att stoppa bollen mitt i luften...!

De flesta determinister trodde nog att även människan och hennes tankar var styrda av samma lagar som materien. Även om de på senare tid inte tog själsatomerna så bokstavligt... De menade att om man visste allt om en person, atomers plats, vikt, hastighet mm, kunde man räkna ut den personens tankar. Alltså kunde man fortfarande förutbestämma händelseförloppet i exemplet ovan genom att räkna ut att personen tänkte stoppa bollen i dess färd...

Frågan kvarstod!

Heisenberg

Nittionhundralets upplysta värld hade fortsatt diskussionen och gett den ytterligare dimensioner med den moderna psykologin.

Vetenskapsmän inom fysiken trängde ner på materiens minsta nivå för att undersöka krafter och förlopp - för att se vad som byggde upp vår värld och undersöka atomernas beståndsdelar.

Kritikerna till determinismen fick således hjälp av en vetenskaplig upptäckt, kallad Heisenbergs osäkerhetsprincip. Den visade att ingenting kunde betraktas utan att betraktaren på något sätt influerade det som blev betraktat.

För att förutse en partikels, säg en atoms, fortsatta färd krävs en viss kunskap om atomens nuvarande läge och tillstånd. Om man vill finna både dess position och dess hastighet finner man en begränsning. När man undersöker dess hastighet märker man att man genom att göra det har påverkat dess position. Försöker man finna atomens position påverkar man mot sin vilja dess hastighet.

Vissa personer försökte få detta till ett slutligt bevis för att en osäkerhet var byggd in i vår värld. Andra förstod bättre - att det endast innebar att världen var oförutsebar ur vår synvinkel, inte att vi var oförutsebara ur världens synvinkel...

Så, diskussionen fortsatte...

Det vill säga - diskussionen fortsatte fram till Skitfan!

Skitfan innebar ett abrupt slut på denna filosofiska fråga. Den gjorde det alldeles *för* klart för alla att determinismen inte längre var en filosofi, utan ett faktum - och dessutom att människan inte var ett undantag från detta faktum!

Detta var naturligtvis en förutsättning för att detta underverk till maskin skulle fungera över huvud taget. Det var den första brutala sanningen av många...

Det skulle komma fler!

Framsteg

Skitfan stod klar på hösten i fridens år 2666. Det var ett glädjens år! Över hela planeten firades fyrahundraårs jubileet av tredje Världsfreden. Äntligen började folk tro på en framtid för mänskligheten. Kanske skulle människan kunna fortleva - kanske kunde hon lära sig hårda ut...

Under den trehundra år långa blomstringstid som följt återuppbyggandet av världen hade många framsteg och inte så några upptäckter gjorts - på alla områden! Människan kunde helt enkelt inte låta bli att försöka förstå allt...

År 2497 hade en man slutligt bevisat att Einstein hade rätt i att ljusets hastighet inte kunde överskridas. James T Picard kunde dock inte njuta av den berömmelsen, då både han och hans skepp förvandlats till ett svart hål och numera låg i en planetär bana mellan Uranus och Neptunus.

Att tidsresor i sin egentliga bemärkelse inte var möjliga hade bevisats i en berömd avhandling av en något märklig man vid namn Umbar Umpurrhi. Umpurrhi hade varit testflygare av nya rymdskepp, och hade varit en av de första att prova ett helt revolutionerande nytt driftsystem. Under sin första flygning råkade han ut för en tillfällig medvetlöshet till följd av en enorm acceleration. Till sin förvåning upptäckte han då han landade att det hade förflutit närmare åttio år hemma - under hans två dagar långa tur. Utom sig av sorg, och av längtan efter sin familj - och sin bästa vän och kollega, Jim Picard - tillbringade han större delen av sitt liv för att finna en väg "hem"... Det misslyckades - och efter att han vid sjuttioåttå års ålder publicerat sin avhandling tog han sitt liv genom att ensam styra en liten rymdkapsel i en bana mellan Uranus och Neptunus...

Solsystemets planeter hade blivit utforskade och bestyckade med, till att börja med, forskningsstationer, men senare också industrier. Det hade bevisats ytterst svårt, dock, att få människor att flytta från sin vackra hemplanet och bosätta sig på en öde och karg plats utan direkt kontakt med hemmet. Med rätt lönesättning hade det problemet dock ordnat sig. Sedan det upptäckts att folk, efter några år iväg, hade fruktansvärt svårt att återanpassa sig till jordens gravitation och klimat, ofta med döden som följd, hade lönerna skjutit spikrakt i höjden! Nu fanns det flera nyrika miljardärer i egna omloppsbanor runt jorden - pensionerade från ett jobb på Merkurius eller Ganymedes...

Början av tredje årtusendet hade inneburit nästan oöverkomliga problem. Medellivslängden hade ökat drastiskt till följd av medicinska framsteg, vilket inneburit ett kraftigt slag för den dåvarande planetära ekonomin. Det hade gått så långt att vissa stater hade inlett sina sedan dess fördömda BB utrensningar. De personer som inte Bidrog Bättre till samhället än vad de kostade det, uteslöts ur detsamma. Vilket i sig innebar transporter till anarkistiskt våldsamma öar, långt från övrig civilisation. Dessa öar hade försvunnit för länge sedan då vattennivån höjts i och med den globala värmehöjningen, och var nu minnen från en barbarisk tid. Vissa trodde lika lite på dem som på myten om Atlantis...

Ekonomins nedgång hade vänts till uppgång då energin blivit i stort sett gratis. Det började med utvecklingen av kärnkraften - fusionskraften blev jordens drivande kraftförsörjning under andra hälften av tjugohundratalet. Drygt ett hundra år senare var vakuumenergin ett faktum. En ny världslag från år 2344 gjorde energi helt gratis för alla!

Detta tillsammans med den nya minindustrin på solsystemets övriga planeter och månar hade borgat för de rymdhissar som byggts runt ekvatorn under tjugofemhundratalet. Dessa var "byggnader" som stod från markytan upp genom atmosfären, trettiosex tusen kilometer upp till den geostationära banan och bortom. Tänk en satellit i geostationär omlopps bana, alltså en bana där de håller sin position över samma punkt på jordytan hela tiden. Tänk sen att de släpper ett rep därifrån - släpper det ända ner till markytan - så har vi vår rymdhiss. För att inte dras ner av repets tyngd slängs ett rep ut åt andra hållet också, och satelliten använder således centrifugalkraften till att hålla sig på plats...

I början av tjugosexhundratalet hade dessa rymdhissar fått en ny speciell uppgift. De bestyckades med superkraftiga laserkanoner. Lasersfärer i flera skikt omgärdade numer jorden och brände sönder allt, från minsta partikel till största meteorit. På så sätt skyddades jorden från all inverkan utifrån. Jorden blev en totalt skyddad sfär!

Världen stod alltid redo för nya upptäckter!

Eller...?

Spåmaskin

Skitfan var ett misstag. Sannolikheten för att den skulle fungera var så ofattbart liten att den inte existerade! Och ändå stod Skitfan här... Och hade snurrat på i närmare tre och ett halvt sekel!

Fysiskt sett var Skitfan den största och mest avancerade superdator som någonsin skapats. Halvt biologisk upptog den ett medelstort hus yta. Programmeringen av den hade gjorts innan den sattes igång, och hade sedan dess inte ändrats. Ingen ytterligare indata behövdes - Skitfan bara fortsatte sina beräkningar på de data den tagit in under första veckan av sin påkopplade existens. Sålunda räknade den ut framtiden med en hastighet närmare fyra gånger snabbare än tiden själv... Det innebar alltså att ett år efter Skitfan sattes igång fanns i dess databas jordens framtid under de kommande tre åren. Databasen fortsatte utökas till en mer och mer enorm storlek!

Anledningen till att Skitfan faktiskt fungerade var det ingen som riktigt visste... Den bästa förklaringen var att Skitfan var så mycket intelligentare än någon kunnat tro att den, när den kopplats på och kopplats in på det planetära nätet, sökte av hela jorden och gjorde mer kvalificerade gissningar än någon trodde var möjliga. Oturligt nog var dess skapare och programmerare också dess första "offer"... Fem minuter efter att beräkningsslingan inletts gav geniet Damien Nosferatu Skitfan en fråga. Han ville veta sin egen position femton minuter senare. Skitfan svarade med en nästan alltför brutal skildring av Nosferatus krossade kropp... Utom sig av skräck lämnade han rummet skrikande, bara för att bevisa Skitfan rätt då han yrandes tumlade ut mitt i eftermiddagstrafiken och blev påkörd av en väldig transport bingolotter.

På något sätt hade Skitfan alltså listat sig till alla partiklars positioner och tillstånd. Och det var ingen liten prestation - varför många till en början såg Skitfan som en stor bluff. När den väl i inledningsskedet av allt att döma hade gissat helt rätt beträffande alla jordens atomer och partiklar, räknade den bara på dem - lade data på data för att få fram ytterligare data...

Ett problem men också en förutsättning för att Skitfan skulle fortsätta förutspå riktigt var den lasersfär som omgärdade planeten. Problemet bestod naturligtvis i att bara för att vi inte vill ha in något främmande betyder ju inte det att vi inte vill ha ut någonting ibland - rymdskepp för att nämna ett exempel... Detta problem satte faktiskt stopp för rymdfärder under en lång period efter det att Skitfan satts igång. Men ofantliga resurser gavs det forskarlag som hade till uppgift att lösa problemet. Till största delen kom pengarna från frustrerade minföretag...

Det hela löstes på ett för den tiden ganska oväntat sätt. Någon kom på att granska forskarlagets framtida upptäckter genom Skitfan. Det visade sig att forskarlaget skulle komma att lösa problemet några år senare, och lösningen gick naturligtvis också att läsa i Skitfans data...

Jordens befolkning fick sig dock en läxa i de osannolika händelser som ledde till att upptäckten inte gick att använda förrän det år, datum och exakt klockslag som förutsagts av Skitfan! Sålunda dröjde det arton hela år innan uttröttade rymdresenärer kunde komma hem och se sina familjer på nytt. De hade väntat länge på sitt skiftbyte...

Efter att Damien Nosferatu fått en stilfull begravning började Skitfan betraktas lite närmare. Den kopplades ut på det globala nätet, och på så sätt fick alla jordens invånare tillgång till dess enorma mängd data.

Efter det blev ingenting sig likt...

Online

Under de kommande åren efter att Skitfan satts igång rådde kaos. Folk hade obegränsad tillgång till framtida händelser och använde den inte alltid helt förnuftigt...

Nästan det första som hände var att folk spelade. Tipsspel och tävlingar översvämmades helt plötsligt av vinnare. Förutom att sänka den planetära ekonomin ledde detta snart till att alla spel försvann. I det lite längre loppet innebar det att stora sportarrangemang inte längre företogs. Sista året för de Olympiska Spelen var året för dess fullständiga fiasko, 2668...

Liknande händelser inträffade överallt...!

Effekter

Efter att omfattande försök bevisat det totalt omöjligt att ändra de framtida händelserna tog melankoli över...

Presidenter valdes inte längre demokratiskt. Istället sattes de i ämbete efter den mall man fick från Skitfans data. Lite förvåning lättade upp stämningen år 2704, då det visade sig att ingen ny världspresident skulle bli vald. Det mest förvånande var att världen faktiskt fortsatte precis som den gjort innan...

Det var en tråkig tid att leva! Ingenting var längre spännande, ingenting var nytt och okänt. Alla levde sina liv dag efter dag och längtade ofta efter den befriande dag då livets enformighet skulle ta slut...

Det var en deprimerande tid!

Man kan ju tycka att självmordsfrekvensen borde gå i höjden, men faktiskt var en förvånande effekt av Skitfan att så gått som inga självmord längre företogs. Otroligt nog var detta faktum bara en liten del av den nästan totala befrielse från olyckor världen nu beskådade...

Det inträffade helt enkelt inga större olyckor längre! Efter en kort inledningsfas med väldigt onaturliga olyckor hände inte längre någonting sådant... Inga flygplan störtade, inga bränder tog liv - genomsnittsåldern ökade med närmare femton år!

Något lättare att förstå var att kriminalitet försvann... Inga stölder begicks, ingen person blev längre mördad. Plötsligt fanns det helt enkelt inte längre några kriminella - ingen vet riktigt var de tog vägen...

Dessa konsekvenser av Skitfan var den enda anledningen till att denna fruktansvärda maskin fick fortgå att stå på. Världen värderade sina nyvunna mirakel mer än den värderade mänsklig lycka... Var det så förfärligt att vara olycklig - när det räddade tusentals människoliv varje år?

Detta var inledningsvis en het debatt. Men då tiden förflöt och Skitfan räknade längre och längre in i framtiden svalnade debatten mer och mer, för att efter några år nästan försvinna. Vad som hände var att Skitfan fortsatte förutspå sin egen existens. Klart och tydligt bevisade den dag efter dag att den skulle stå kvar och räkna så länge som någon nu kunde önska - så länge som den kommit i sina beräkningar. Vad var det då för mening med att argumentera? När det var bevisat att motståndarna till Skitfan inte skulle lyckas med sitt motstånd - ja, då var det ju lika bra att lägga av med det direkt och gå och göra nåt nyttigt...

Likadant öde väntade naturligtvis alla debatter och diskussioner, vilket för många gjorde världen mer harmonisk, men för de flesta fullständigt värdelös...

Filosofin var ett diskussionsområde som inte drabbades av detta öde. Det var ju nästan allmänt accepterat att de flesta filosofiska diskussionsämnen aldrig skulle få ett svar. Därför fanns det ju inget svar att hitta ens i Skitfan - varför diskussionerna kunde fortgå nästan som vanligt. Det vill säga bortsett från det faktum att världen bevisats totalt sakna fri vilja...!

En ny filosofi såg dagens ljus, nämligen Skitfanism.

Filosofi II

Skitfanism tog upp frågan om hur det kom sig att olyckor inte längre inträffade i en värld som kunde förutse framtiden.

Den härskande teorin var en variant av den självklara 'Vet Om - Byt Ut' principen. VOBU sade att om vi vet att ett flygplan kommer att stöta så kommer vi göra allt för att förhindra det. Vi kommer laga det som är fel, boka om våra flygbiljetter - helt enkelt ställa in hela flygningen... Detta leder ju självklart till att flygplanet inte störtar, varför ingen olycka inträffar...!

Problemet med VOBU var ju egentligen självklar i och med att fria viljan bevisats oexisterande. Många försök hade gjorts att ändra det som Skitfan förutsade, men inget av dem hade någonsin lyckats - ofta till följd av ytterst osannolika händelseförlopp. Då detta var fallet kunde ju inte VOBU vara riktig, eller hur...? Om man även då man visste att en olycka skulle inträffa inte kunde förändra dess förlopp, då skulle ju olyckan komma att inträffa hur som helst.

Detta var själva grunden till Skitfanismen.

De flesta hävdade dock att en variant av VOBU faktiskt var möjlig. De införde enkelhetsprincipen. De menade att världen, traditionellt sett, var full av olyckor. Om nu olyckorna var förutspådda skulle människan - som ju fortfarande inte var mer än mänsklig - göra allt för att slippa dem - även om hon visste att det inte tjänade någonting till. Om en person visste att han skulle komma att dö i en flygolycka, och även visste att det inte var någonting han kunde göra för att hindra det - skulle han ändå inte göra allt i sin makt för att försöka undvika det?

Detta skulle leda till en värld full av människor som hela tiden meningslöst försökte undvika olika händelser. Det skulle innebära en otrolig mängd komplicerade händelseförlopp - därtill skulle sannolikhetsläran vändas på sitt huvud! Helt naturligt skulle det vara enklare för världen och naturens gång om olyckor och händelser, som kunde tänkas vilja bli undvikta, helt enkelt aldrig inträffade...!

Detta var VOBUs enkelhetsprincip, och hade inte kunnat varken bevisas eller motbevisas. Men den var det närmaste en förklaring mänskligheten hade - och mänskligheten gillade fortfarande förklaringar...

Reaktion

Om Väteatom nu hade haft ett medvetande skulle den kanske ha begrundat sin väg genom jordatmosfären. Den skulle ha förvånats över hur den lyckats ta sig förbi de laserstrålar som omgärdat denna nya och intressanta värld. Kanske skulle den ha frågat sig själv om det var tur eller otur då den med en otrolig smäll dundrade in i en neonatoms kärna.

Detta fick till följd att neonatomens bana ändrades en anings aning. Detta i sig ledde till att den kommande krocken mellan denna neonatom och en liknande neonatom kom att ske i en lite annorlunda vinkel än vad som var tänkt innan Väteatom lade sig i leken...

Väteatom hade inga tankar alls på sitt agerande. Inte heller begrundade den särskilt mycket det faktum att den inte var en väteatom längre... Väteatom hade tappat sin elektron och var nu en ensam liten väteatomkärna, en enkel proton! Elektronen hade bestämt sig för att ingå i en lite högre allians och tillhörde nu en atom lite längre upp i skalan. Proton for vidare, krockade lite här och där, fick tag i en ny elektron, tyckte inte särskilt vidare om den, gav ifrån sig den i ytterligare en krock, krockade lite igen...

Så fortsatte detta förlopp, vilket helt skamlöst struntade i Skitfan som hade räknat ut ett annat förlopp närmare tvåhundrafemtio år tidigare...

De människor som stod och betraktade de första minuterna av det nya året - 2999 - hade inte den minsta aning om vad som försiggick inne i neonrören som bildade ramen till det nya året...

De hade heller ingen som helst vetskap om att de alldeles nyss fått sällskap av den första utomjordiska substans som kommit jorden nära på trehundra-trettio-tre år!

Nyår

Det nya året inleddes som vanligt med den pompa och ståt som alltid hör nya år till. Och precis som vanligt var det ingen som var särskilt till sig inför det nya - alla visste ju precis hur det nya året skulle arta sig. Det skulle bli en lagom varm sommar efter en alldeles för lång vår. Det skulle komma att regna på de flesta högtidsdagarna varför dessa naturligtvis blivit ändrade till bättre dagar, allt enligt Skitfan...

Det mest förvånande Skitfan hade att erbjuda det här nya året var en ny högtidsdag. Den nya högtidsdagen var den första högtidsdag som någonsin införts för att fira någonting som skulle komma att hända... Och i år var det femtioårsjubileum! År 3049 skulle komma att bli det år då Bakfan skulle räkna sig fram till år noll!

Bakfan var en ny och snabbare dator som tagit del av Skitfans initiella data och börjat räkna bakåt. Mycket hade redan avslöjats - de stora mysterierna visade sig för det mesta inte vara så stora som de flesta hade hoppats på. Att få veta vem det var som mördat diverse presidenter genom årens lopp hade för det mesta endast haft negativ effekt på deras flera generationer yngre familj...

Naturligtvis visste alla redan vad som hänt år noll och vad som skulle komma att ha skett även innan dess. Skitfan låg ju långt mer än femtio år in i framtiden och hade för länge sedan räknat ut vad Bakfan skulle komma med för nyheter idag... Därför var det ingen som tog någon större notis om Bakfan - men den fick dock stå ostörd och snurra. Eftersom Skitfan visade att den inte skulle komma att bli avstängd under de närmaste tusen åren var det heller ingen som ens försökte...

Jubileumet av år noll skulle ske som så mycket annat skulle ske detta år - och ingen kunde göra något som helst för att förhindra det. Det var som det alltid hade varit... Ingen levde längre som kunde komma ihåg något annorlunda! Visst visste folk att världen en gång i tiden hade levt i sken av fri vilja, men de kunde inte riktigt föreställa sig den världen. De kunde inte förstå hur det skulle kännas att inte veta vad som skulle komma att hända - idag, i morgon, nästa år... Skulle det inte kännas ... otryggt?

Vem vet...

Förändringar

Någonting höll på att hända!

Sakta men säkert förändrades världen... Visst förändrades världen kontinuerligt hela tiden, men den här gången var det ändå annorlunda. Det hela gick så sakta till väga att till en början ingen lade märke till det. Ingen märkte de små små förändringar som i större och större omfattning började tränga sig in i människans värld. Folk var så vana vid att lita till Skitfan att de aldrig brydde sig om små detaljer. Det var nu hundratals år sedan någon verkligen hade gått in för att studera Skitfans spådomar i minsta detalj. Nu när det skulle ha gett resultat fanns det ingen där att se...

Att det mitt i en vårstorm föll två regndroppar på ett visst blomblad i stället för en var kanske inte så underligt att ingen lade märke till. Men när det lite senare visade sig att en fågel sjöng när den inte skulle ha sjungit - var det då inte konstigt att det gick onoterat förbi. Och att ingen märkte det underliga med att en gatlykta plötsligt slocknade en ljummen juninatt var ju helt befängt!

Inte förrän en känd nyhetsuppläsare i direktsänd VR fick en oväntad lock hår i ögat var det någon som reagerade på officiell nivå... Innan dess hade dock diverse små egenheter inträffat lokalt och framkallat allehanda reaktioner - både av upprörd förvåning och omaskerad skräck.

En dag innan den ödesdigra nyhetsuppläsningen hade en gammal dam i en förort till Nya Prag råkat ut för en hjärtattack. Hennes katt hade helt plötsligt hoppat upp i hennes knä och skrämt henne så till den milda grad att hon ett dygn senare var död. Katten hade tagit sig för att bli sällskapssjuk fem minuter tidigare än vad som var sagt...

Ungdom

Likt de flesta ungdomar var Timor och Filur nyfikna på att prova sin avsaknad av fri vilja. De satt hemma hos Skuter en septemberkväll och hade inte mycket för sig. Ett tidigt höstregn drog förbi utanför fönstret och fick ungdomarna att bli än mer deprimerade till mods. Timor och Filur tyckte nog liksom de flesta andra att Skuter var en konstig prick. Och nog var han lite annorlunda...

“Är det sant Skuter,” frågade Timor, “att du aldrig har kollat vad som kommer hända dig?”

Skuter suckade och började sin förklaring som så många gånger förut:

“Jag vill inte veta vad som kommer hända mig! Det skulle förstöra så mycket... Jag har drömmar förstår ni.”

“Drömmar?,” undrade Filur.

“Drömmar ja! Jag förväntar mig inte att ni ska förstå...”

“Men...,” började Timor, “men, du skulle ju kunna råka ut för en hemsk olycka utan att veta om det! Du vet väl att det har hänt såna som inte kontrollerar...”

“Jo, visst vet jag det! Men det är en del i det hela. Det bidrar med en viss vardaglig spänning som ni två aldrig kommer veta vad det är. Dessutom vill jag inte hamna i samma situation som gamle Blåtand!”

“Gamle Blåtand...?”, frågade Filur.

“Jomen, du minns väl gamle Blåtand?,” sade Timor. “Det var ju han som ramlade nerför trappen och bröt ryggen. De sade att han låg och led i flera dagar innan han slutligen dog. Det var hemskt!”

“Ja!,” anmärkte Skuter. “Det var fruktansvärt! Men vet ni vad det mest hemska med det hela var?”

“Mmm, nej...,” svarade Timor och Filur unisont.

“Jo,” fortsatte Skuter dramatiskt, “gamle Blåtand var som jag... Han ville inte veta vad som skulle inträffa - han ville behålla sina drömmar... Tills en dag då några vänner övertalade honom att titta bara en dag in i framtiden. Och vet ni vad gamle Blåtand gjorde?” Skuter såg frågande på de andra två.

“Neej,” svarade de på nytt.

“Jo han gjorde just det! Han såg en dag in i framtiden och blev mycket konfunderad över det han såg.”

“Vad var det han såg?”

“Han såg sig själv i ett mycket deprimerat tillstånd. Och ni måste förstå att gamle Blåtand var en av de gladaste personerna på vår planet! Han hade aldrig upplevt ens en *dag* av vemod. Det han såg nu var sig själv mer deprimerad än han sett någon annan...”

“Hur så? Hur kunde det komma sig?”

“Det var just vad Blåtand själv undrade. Hade det inte varit så sent på kvällen hade han nog varit starkare, men just nu var han tvungen att ha ett svar. Han läste av nästa dag, och så nästa, och så flera veckor - hans vänner blev förskräckta över hans frenesi.

“Det slutade naturligtvis med att han såg sin egen död... Efter den dagen var gamle Blåtand sig aldrig lik. Han gick omkring som en levande död och aldrig hördes hans skratt igen...”

De satt en stund tysta och tittade på varandra...

“Förstår ni nu vad jag menar?,” frågade Skuter.

“Ja,” svarade Timor, “jag antar att jag kanske gör det. Förstår du Filur?” Han vände sig mot sin kamrat.

“Hmm, vadå!?” Filur ryckte till och såg generat på de andra två. Han hade suttit försjunken i sin terminal och läst av vad som egentligen försiggick i Linjas sovrum på nätterna. Han hade just skaffat ett nytt interface till sin terminal och kunde numer avläsa Skitfans data i VR. Det gav en helt ny dimension till hans svärmerier över sin blivande fru, Linja. Han visste att de skulle komma att gifta sig, men han visste också att det skulle dröja ytterligare fyra år innan han vågade fråga henne ut för första gången...

“Äh, glöm det!,” sade Skuter.

Experiment

“Vill du se en rolig grej?,” frågade Timor.

“Ja, jag antar det,” svarade Skuter. Han började tröttna på kompisarnas passion - Skitfan.

“Det bästa skulle vara om du gjorde det själv, det blir aldrig samma sak när man ser någon annan göra det.”

“Göra vadå?”

“Vad vi ska göra är följande.” Timor ställde upp två burkar på bordet framför dem, en grön och en röd. Han tittade på klockan. “Klockan är nu tio minuter i sju. Prick klockan sju kommer jag att räcka ut handen för att ta en av dessa burkar. Här Skuter, ta klockan och säg till precis klockan sju.” Han gav klockan till Skuter som såg på honom med en frågande blick.

“Filur! Ge mig terminalen,” begärde Timor.

Han fick terminalen och knappade in några kommandon. Han anropade sin egen databas och använde Filurs nya interface för att visa vad som skulle komma att hända.

Skärmen visade de tre vännerna i soffan med burkarna framför sig. Tiden visades uppe till vänster på skärmen. Exakt då klockan var sju sågs Timor sträcka ut handen och plocka åt sig den röda burken.

“Där har vi det!,” ropade han. “Den röda burken! Jag kommer ta den röda burken!”

“Och!?,” undrade Skuter helt oförstående.

“Förstår du inte?,” svarade Filur. “Han kommer att ta den röda burken! Vad han än gör för att förhindra det så kommer han att ta den röda burken!”

“När klockan nu blir sju,” fortsatte Timor, “kommer jag att göra allt som står i min makt för att ta den gröna burken. Men jag kommer inte att lyckas! Min hand kommer gripa tag om den röda, hur mycket jag än beordrar den att ta den gröna!”

“Jag förstår,” sade Skuter. “Vad det nu kan vara för roligt med det? Varför går du inte helt enkelt ut härifrån? Spring ut genom dörren och fortsätt hem!”

“Jag försökte det en gång,” sköt Filur in. “Det var faktiskt samma typ av experiment. Jag reste mig för att gå ut i köket och ta mig en bit mat då jag var förutbestämd att gripa burken. Jag gör aldrig om det försöket igen!”

“Varför inte?,” frågade Skuter. “Vad hände?”

“På väg ut till köket slog först fönstret upp och en kraftig vind fick mig att vända mig om. Sen kom min brors minirobot farande och fick mig att snubbla och tappa balansen. Hur jag än försökte ramla bort från soffbordet och burkarna slutade jag i soffan med en klar bild av burkarna i synfältet. En av burkarna var helt tydligt fylld med pengar! Jag kände mig mer groggy än efter flera drinkar och ville inget hellre än att ha pengarna. Alltså grep jag burken exakt då jag skulle! Efter det satt jag bara och skakade i flera minuter. Som sagt, jag gör aldrig om det! Det kan få en att hallucinera!”

“Åh!,” slapp det ur Skuter.

“Det är ändå inte det värsta,” anmärkte Timor.

“Vadå!? Vad är då värst?,” undrade Filur irriterat.

“Har du nån gång försökt tänka annorlunda än du ska?”

“Vad menar du?”

“Jag menar om du någonsin har kollat med Skitfan vad du kommer att tänka och efter det försökt tänka på ett annat sätt?”

“Det har jag aldrig ens tänkt på,” svarade Filur.

“Då ska jag tala om för er att det har faktiskt jag!,” fortsatte Timor.

“Hurdå?”

“Jo, jag lånade en hjärnvågsavläsare av min far och läste av min hjärna då jag först tänkte på en vacker tjej och sen på ett brutalt mord. Jag fick fram två olika diagram. Sen bestämde jag mig för att vid en viss tidpunkt tänka på en av sakerna. Efter det kollade jag med Skitfan. Jag använde ett hjärnvågsavläsarinterface jag också lånat av min far och undersökte mig själv i Skitfan under det tidsintervall jag bestämt...” Han tog en dramatisk paus för att ta en klunk kola.

“Och sen...?,” manade Skuter.

“Jo, det syntes väldigt tydligt att jag under just det tidsintervallet skulle tänka på den vackra flickan. När väl tiden var inne försökte jag allt jag kunde att tänka på mordet. Det gick bara inte! Hur jag än försökte fanns det bara en sak i mitt huvud - den vackra tjejen...”

“Det låter ju som vilken dag som helst...,” skämtade Filur och fick ett argt öga av Timor.

“Jag försöker säga att det var hemskt! Tänk er att inte kunna tänka! Tänk er att det känns som om någon annan styr era tankar dit ni inte vill ha dem!”

“Jag tror nog att jag skulle vilja ha dem där.” Filur kunde bara inte låta bli...

“Ge dig!” Timor knuffade till Filur som knuffade tillbaks. “Det var faktiskt det läbbigaste jag varit med om...”

“Ja, ja!,” lugnade nu Filur. “Det är ju så det är. Vi kan ju egentligen inte tänka! Våra tankar är ju bara en illusion, det vet du väl!?”

“Tyst med dig!,” mumlade nu Timor och drog sina händer genom håret.

“Jag håller med,” sade Skuter. “Inget mer sånt där filosofiskt deprimerande tjafs! Dessutom är det bara tjugo sekunder kvar till sju.”

“Säg bara till.” Timor gjorde sig beredd.

“Till!”

Timor räckte fram handen och grep tag om den gröna burken.

“Där ser du!,” ropade han. “Jag kunde inte låta bli att ta den rö-ö-ö...” Han såg på kamraterna som chockerade bara stirrade på hans hand. Han sänkte blicken och såg...

“Den gröna burken! Jag håller i den gröna burken!” Han tänkte efter lite och vände sig mot terminalen. “Visst måste det ha varit den gröna burken jag skulle ta...” Terminalen visade återigen slingan där han tog den röda burken.

“Hur...! Var...! Äh! ... Umm...!”

En ny värld

En chockartad vecka senare inträffade händelsen med nyhetsuppläsarens hår och nyheten var ute på nätet.

Efter det hände saker snabbt! Folk reagerade chockerat på nyheten, och inget av de chockerade beteendena hade blivit förutspått av Skitfan. Just därför började Skitfans värld mer och mer avvika från den riktiga världen. Snart började vardagliga händelser urarta i alla möjliga riktningar - hur som helst, var som helst, när som helst... Många pinsamma episoder inträffade! Det dröjde ett tag innan folk började vänja sig vid det oväntade...

Det var en tumultartad tid. Människor upplevde olyckor för första gången i sina liv och visste inte hur de skulle hantera dessa. Vissa kunde inte hantera dem - de vände sig aldrig vid det nya. En del valde att ta sina liv, vilket också det var något nytt i denna nya värld. Mycket gammalt fick grävas fram ånyo. Världen blev på många sätt upptäckt på nytt...

Det var en tid av fruktansvärda olyckor, mycket lidande - men också en tid av drömmar - en tid av hopp!

Människan levde på nytt!

Ett nytt årtusende

Det nya årtusendet lovade en ny värld...

Skitfan fick stå kvar dock. Och den fortsatte förutspå vad som skulle kunna ha hänt i en annorlunda värld.

Bakfan stod också kvar, opåverkad! Ingenting kunde ju ändra på det som redan hade hänt... En rolig sak var dock att Skitfan fortfarande spådde rätt i vad den räknade ut att Bakfan skulle räkna fram.

Det innebar - och detta såg många fram emot - att om dryga en och en halv miljon år skulle mänskligheten få svart på vitt besked om varför dinosaurierna hade dött ut...

Tänk vad en liten väteatom kan ställa till med ...

Skriven av Ola Magnusson, 4 augusti 1997.

Efterskrift:

Jag har skrivit den här berättelsen som en rolig historia för att få dig att tänka.

Strunta i de små detaljer som gör historien mindre trovärdig - om den nu ens på något sätt kan sägas vara trovärdig...

Bry er inte om att fundera över hur rymdfärder kan förekomma. Bry er inte heller om att anmärka på att himlafenomen alltid kommer att påverka människan. Det går inte skriva en sån här historia om allt måste vara bortom alla tvivel riktigt!

/ Ola.